

Strategie nahrazování importů (1939-1979)

Politická ekonomie
hospodářského rozvoje 2010

Období před industrializací

Do první světové války:

- **Liberální** obchodní **politiky**;
- **Export zemědělských** komodit, **dovoz průmyslového** zboží..

Ekonomická struktura rozvojových zemí a kolonií:

- 60.léta: **zemědělství** 33-50% ekonomické aktivity; **průmysl** méně než 15%;
- Struktura exportů: jednoznačně **primární** komodity (50-80%);
- Velmi **úzká škála** vývozů – někdy i jediná komodita..(Brazílie, Ghana, Čile..)..

Od konce 50.let do začátku 80.let:

- **Protekcionalistické** politiky;
- Soupeření mezi **městem** a **venkovem** jako důsledek logiky komparativní výhody..(hojná **půda**, vzácný **kapitál**..)..

Dominance agrárních skupin

- **Logika fungování**: agrární skupiny pro liberální politiku - průmyslový sektor pro protekcionismus + třetí sektor (non-trade: zájem přes ceny..);
- Do WWI **agrární skupiny dominovaly** politickému systému + omezená politická participace..**liberální OP**.
- **Latinská Amerika** – pozemkové elity ve spojení s armádou, autoritářské systémy..
- **Asie a Afrika** – agrární skupiny dominují prostřednictvím koloniálních struktur
- Enklávové zemědělství (Asie) nebo cash crops (Afrika) – export..
- Změna na začátku 20. let – graduji ve 40. letech 20st.

Nástup urbánních zájmů

- **Latinská Amerika**: ekonomické **šoky** ze světových válek (válka - nedostatek průmyslového zboží a pokles cen komodit + nárůst protekcionismu).
- Vzestup **domácího průmyslu** – urbánní sektor (průmyslníci, dělníci, asociace, odbory)...
- Tendence udržet **protekcionistické** politiky po válce...
- Po válce vlády mnohem méně napojeny na agrární skupiny – **nové koalice** (průmysl, dělníci, města, státní zaměstnanci + armáda)..(Argentina - Peron, Brazílie - Vargas).
- **Asie**: pokles vlivu agrárních zájmů v důsledku dekolonizace – hlavní síla nacionalismus...
- **Afrika**: tendence spíše **zdědit** než změnit systém (prům. menší role než non-trade...).

Strukturalismus

- **Protekcionalismus** není koherentní rozvojová strategie...
- Vlády však usilují o **přesun zdrojů** z agrárního do **průmyslového** sektoru – jen industrializace zajistí vyšší životní úroveň...
- Dominantní strategie hospodářského rozvoje se stává **Strukturalismus**.
- Klíčový prvek je konstatování, že **trh** za daných podmínek **nezajistí industrializaci** - nutná je silná **role státu**.
- Strukturalismus zcela zásadně **ovlivnil politiky** rozvojových zemí...

Strukturalistická kritika domácího trhu

- Zásadní překážkou industrializace jsou **tržní selhání**:
 - Zdroje zaseknuty – trh je nedokáže převést (rozhodnutí o současných produkčních aktivitách)...
 - Předvídání budoucí alokace - problém komunikace a koordinace...
 - Problém **komplementární poptávky** (monetarizace)...
 - Problém **interdependence** mezi tržními procesy (dodavatelsko odběratelské vztahy)...
- Řešení: státem vedený „**big-push**“ – plánování, koordinace, investice, ochrana...

Strukturalistická kritika mezinárodní ekonomiky

- **Mezinárodní obchod** (GATT) poskytuje minimum prospěchu rozvojovým zemím (importérům primárních komodit)...
- Rozvojové země trpí zhoršováním **směnných relací**:
 - V jádru a periférii se projevuje **zvyšování produktivity** různě - růst **mezd** v DC vs. pokles **cen** v LDCs...
 - Rozdílná je **elasticita poptávky** po primárních komoditách a průmyslovém zboží - v závislosti na rostoucích příjmech roste poptávka po průmyslových výrobcích spíše než po komoditách...
- **Zhoršování směnných relací snižuje potenciál** rozvojových zemí získat kapitál k **industrializaci**..
- **Dochází** ke zhoršování směnných relací?

Strategie rozvoje

- Strukturalismus umožnil překlopit protekcionistické politiky vlád do strategií hospodářského rozvoje...
- Domácí a mezinárodní dimenze:
 - Snaha o **rapidní industrializaci** za užití protekcionistických bariér...
 - Snaha o zásadní **změnu mezinárodního obchodního režimu**...

Strategie industrializace nahrazením importů (ISI)

- **Stát** hraje klíčovou roli – země dosáhne industrializace díky nahrazení importů průmyslové zboží domácí výrobou...
- **Fáze „snadné“ ISI**: - imitace vyzkoušených postupů, jednoduché spotřební zboží (nízká kvalifikace, nízká ochrana severu, dostupné technologie – nábytek, obuv, oděvy, cement, pivo, soda..)
- **Fáze „komplexní průmyslové výroby“**:
 - „**Export substitution strategy**“ (Asie) – světový trh..
 - „**Sekundární**“ ISI (Latinská Amerika) – stále domácí trh..

- Přejít k produkci zboží **dlouhodobé spotřeby**..
- Argentina, Brazílie, Čile – produkce **automobilů** (růst podílu doma produkovaných komponent) + „backward linkages“
- Vládní nástroje: obchodní **bariéry** (infant-industry argument), **plánování**, **investiční** politiky...
 - Zákazy dovozu zboží, které mají substitut (!);
 - 5 leté plány – výběr cílových odvětví;
 - Znárodnění/striktní kontrola finančního sektoru;
 - Vytvoření státních podniků (Brazílie, Indie).
- Velkou část **nákladů** nese na export orientované **zemědělství** (zdanění exportů)...
- Ceny průmyslového zboží pro **spotřebitele** jsou vysoko nad světovou cenou.. - ISI redistribuuje příjmy...
- Rychlý hospodářský růst v 60. a 70. letech: 6-7,6% ročně (průmysl 5-10%)!

Reforma mezinárodního systému

- Rozvojové země hledají mechanismus k přesměrování příjmů z jádra na periferii...
- GATT systém není zaměřen na problémy rozvojových zemí..
- 1964 UNCTAD – G77...
- Navrhované mechanizmy: stabilizace cen **komodit**, přímé **transfery**, **přístup** na trhy...
 - **GSP** – preferenční přístup;
 - 1974 – Nový mezinárodní ekonomický řád (**NIEO**);
 - 1973 **OPEC** – komoditní zbraň.
- 80-léta – rozvojové země mají vážné nerovnováhy platební bilance, potřebují asistenci IMF a WB... Postoj DCs odmítavý...

Etapy industrializace – Mexiko a Brazílie 1880-1970

	Export komodit 1880-1930	Primární ISI 1930-1955	Sekundární ISI 1955-1968
Hlavní odvětví ekonomiky	M: drahé kovy, horniny, ropa B: Káva, guma, kakao, bavlna	M a B: Textil, potraviny, cement, železo a ocel, papír, chemikálie, stroje	M a B: automobily, stroje, petrochemické výrobky, farmaceutické výrobky
Hlavní ekonomičtí aktéři	M: zahraniční investoři B: domácí soukromé firmy	M a B: domácí soukromé firmy	M a B: státní podniky, MNC a domácí soukromé firmy
Orientace ekonomiky	Světový trh	Domácí trh	Domácí trh

1960 – Protekcionismus v LATAM (%)

	Spotřební zboží (kr.s.)	Spotřební zboží (dl.s.)	Polotovary	Suroviny pro průmysl	Kapitálové zboží
Argentina	176	266	95	55	98
Brazil	260	328	80	106	84
Chile	328	90	98	111	45
Colombia	247	108	28	57	18
Mexico	114	147	28	38	14
Uruguay	23	24	23	14	27
ES	17	19	7	1	13

Ekonomická struktura

Latinská
Amerika

	Zemědělství	Zpracovatelský průmysl	Těžební a stavební průmysl	Služby
1960	16	21	10	53
1980	10	25	12	51
1995	10	21	12	55

Subsaharská
Afrika

	Zemědělství	Zpracovatelský průmysl	Těžební a stavební průmysl	Služby
1960	36	12	18	40
1980	24	12	24	38
1995	10	15	15	48

Východní
Asie

	Zemědělství	Zpracovatelský průmysl	Těžební a stavební průmysl	Služby
1960	46	16	12	31
1980	27	27	12	32
1995	18	32	12	38